

Quickscan flora en fauna (Principebesluit 320111)

Wettelijk kader

Natuurbescherming is in Nederland geregeld in de Wet natuurbescherming. Bij ruimtelijke plannen heeft de initiatiefnemer de plicht aan te tonen dat zijn plannen geen nadelig effect op beschermde soorten of hun leefomgeving hebben. Een quickscan levert hiervoor in de meeste gevallen voldoende onderbouwing en is bij ruimtelijke ontwikkelingen noodzakelijk bij de aanvraag van een Omgevingsvergunning.

Voor het geval van bosaanplant voor blijvend bos als verbinding tussen Natura 2000 gebieden in het Drentsche Aa Nationaal Park, is een quickscan van de flora en fauna noodzakelijk om de gevolgen voor de biodiversiteit in kaart te brengen. Hierbij moeten factoren zoals het klimaat, de bodemgesteldheid, de aanwezige (beschermde) soorten en hun interacties in overweging worden genomen. Het is belangrijk om de potentiële negatieve effecten op meerdere niveaus te identificeren en te evalueren voordat beslissingen over de bosaanplant worden genomen.

Locatie:

Het gaat om de kadastrale percelen Anloo Sectie S 537 en 538, gelegen in het Nationaal Park Drentsche Aa en tussen aangewezen N2000 terreinen.

Data:

Nationaal Georegister (PDOK):	Ligging N2000-gebied Drentsche Aa
	Ligging kadastrale percelen

NDFF (via Bosgroep):	Beschermde soorten – in de afgelopen 10 jaren, op de percelen van het initiatief, inclusief een buffer van 1000m. Dit gebied bevat het Ubbink-bos (NNN,droog), Gastersche Holt (N2000, nat), Anloërdiepje (N2000, nat) en het Evertsbos (NNN, droog).
----------------------	---

Te beoordelen initiatief

Het te beoordelen initiatief betreft bosaanplant zoals ontwikkeld door de Bosgroep Noord-Oost Nederland en vastgelegd in:

Investeringsplan Ubbinkbos Anloo SKNL december 2021: omvorming landbouw naar bos. Goedgekeurd en subsidiewaardig verklaard door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) met beschikking GB-DRE 8158680-1 dd. 29-11-2022. De RVO is voor de Provincie Drenthe uitvoeringsorganisatie voor de SKNL-regeling. Het beoogde beheertype voor de twee percelen is deels N16.03 Droog bos met productie op de hoger gelegen delen en deels N14.03 Haagbeuken- en essenbos in het lager gelegen deel.

Afwijkingen van genoemd investeringsplan dienen aan de RVO ter goedkeuring voorgelegd te worden.

Legenda beoordeling:

Zeer negatief	--
Negatief	-
Neutraal	0
Positief	+
Zeer positief	++

Niveau a-biotiek

	Bij aanleg	Vanaf bereiken sluiting ¹
Bodem		
Organische stof gehalte	0	+
Uitspoeling nutriënten	+	++
Bodemleven	+	++
Winderosie	0	++
Klimaat(verandering)		
Mitigatie	0	+
CO ₂ sequestratie	0	++
Waterhuishouding	0	+

Niveau landschap

	Bij aanleg	Vanaf bereiken sluiting ¹
Connectiviteit	0	++
Beleving	+	++

¹ Sluiting: sluiting van het kronendak, naar verwachting ca vijf jaren na aanleg.

Niveau soorten

Het NDFF levert voor het uitgevraagde gebied en periode een indrukwekkende lijst van 3904 waarnemingen van 172 soorten op. De volgende tabel geeft de verdeling van de waarnemingen over soortgroepen en over de Rode Lijst kwalificaties weer.

Aantal van srtgroepen	rodelijst ▾						
srtgroepen ▾	Rode Lijst: Bedreigd	Rode Lijst: Ernstig Bedreigd	Rode Lijst: Gevoelig	Rode Lijst: Kwetsbaar	Rode Lijst: Verdwenen uit Nederland	(leeg)	Eindtotaal
Amfibieën						29	29
Blad- en Levermossen				1			1
Geleedpotigen - Insecten, Sprinkhanen en krekels				40			40
Geleedpotigen, Geleedpotigen - Insecten			1				1
Insecten - Dagvlinders	1		14	16		3	34
Insecten - Libellen				2			2
Korstmossen	1		1		1		3
Reptielen			4			1	5
Schimmels			1	2			3
Vaatplanten	23		87	44			154
Vogels	56	1	1336	367	11	1727	3498
Weekdieren, Land- en zoetwatermollusken		1		1			2
Zoogdieren, Overige zoogdieren			81	2		46	129
Zoogdieren, Vleermuizen				1		2	3
(leeg)							
Eindtotaal	81	2	1525	476	12	1808	3904

Van de gerapporteerde soortgroepen komen evenwel op de twee percelen van het te beoordelen initiatief alleen de vogels voor. Het gaat daarbij om zeven vogelsoorten waarvan zes in de afgelopen 10 jaar elk één maal gerapporteerd zijn en één soort twee maal voor de onderzochte percelen. Alle zeven soorten vallen onder tabel 3: soorten bijlage IV HR/bijlage 1 AMvB.

De zeer lage frequentie is naar alle waarschijnlijkheid een gevolg van het intensieve landbouwkundige gebruik van de twee percelen en maakt een uitspraak over de significantie van een mogelijke negatieve invloed van bebossing betekenisloos. Daarentegen is de verwachting gerechtvaardigd dat bebossing een significant positief effect zal hebben op de aan bos gebonden vogels: vier van de zeven soorten zijn 'vaste' bewoners van het nabijgelegen Ubbinkbos (zie bijlage: Broedvogelinventarisatie Ubbinkbos 2022).

Het initiatief om de twee percelen in te richten als N16.03 Droog bos en N14.03 haagbeuken- en essenbos zal met name effect – en wel een positief effect - hebben op soorten die mobiel zijn en die aan deze typen bos gebonden zijn. Van de gerapporteerde soortgroepen zullen vanzelfsprekend de (bos)vogels, maar vooral ook de zoogdieren met hun relatief grote mobiliteit profiteren van het initiatief.

Bij aanleg Vanaf bereiken sluiting²

Zoogdieren

Habitatrichtlijn soorten

Bever

0

+

² Sluiting: sluiting van het kronendak, naar verwachting ca vijf jaren na aanleg.

Gewone dwergvleermuis	0	+
Laatvlieger	0	+
Otter	0	0
Rosse vleermuis	0	+
Wolf	0	0
<i>Wnb beschermingsregime andere soorten</i>		
Boommarter	0	++
Das	0	+
Eekhoorn	0	+
Steenmarter	0	0

Conclusie:

Er zijn geen significante negatieve effecten op (beschermde) natuur en de biodiversiteit te verwachten van bosaanplant op de percelen Anloo Sectie S 537 en 538 te Gasteren.

Bijlagen:

NDFF-export_22-02-2023_16-33-31.xls
KaartbijSLUBecoQuickscan(320111).pdf
Broedvogelinventarisatie Ubbinkbos 2022

Ir J.H. Oterdoom
Stichting Landgoed Ubbinkbos

Broedvogelinventarisatie Ubbinkbos 2022

Quirin Smeele

Anderen, juni 2022

Karakteristieken van het telgebied

Het Ubbinkbos is een gemengd naald/loofbos. Sinds de vorige inventarisatie is een deel van de bomen tegen de vlakte gegaan. Dat levert interessante micromilieus op. In het noordoosten van het bos is het oude hout weggehaald en zijn jonge sparren geplant. De open vlakte is landschappelijk fraai en rond deze plek is de vogelconcentratie duidelijk hoger. In die zin is het jammer dat het weer als een productiebos beplant is.

In 2017 was aan de bosvegetatie te zien, dat het bos intensief gebruikt wordt. Er lijkt wel minder gecroost te worden met mountainbikes.

De vogelinventarisatie.

Methode

In totaal ben ik 6 keer het bos in gegaan. Per keer heb ik alle vogels genoteerd die territoriumgedrag vertoonden. In de meeste gevallen gaat het dan om zang. Sommige soorten scoren in de broedtijd al als je een volwassen exemplaar treft (Gaai, Goudvink, bijv.). Vogels zijn het meest actief rond zonsopgang, vandaar dat de bezoeken rond zonsopgang plaatsvonden. Ik ben dit keer niet 's nachts het bos in geweest. Gezien de waarneming van een roepende ransuil is het wel nuttig om in maart een nachtbezoek te brengen (voor uilen als ransuil en bosuil).

Bepalen van aantal territoria

Om vast te stellen hoeveel territoriale vogels er in het bos zijn heb ik de methode van SOVON gevolgd (zie www.SOVON.nl en bijlage). Volgens deze methode moet een zingende vogel een of meerdere keren zijn gesignaleerd binnen een bepaalde periode. Die periode kent datumgrenzen. Voor een koolmees is dat bijvoorbeeld de periode van 15 maart – 30 juni. Voor een roodborst is dat 30 april – 30 juni. Zo voorkom je dat roodborsten die hier alleen overwinteren worden genoteerd als territoriumvogel. Ook in de winter zingen roodborsten en ook trekvogels kunnen onderweg zingen. Daarom zijn de datumgrenzen voor bijvoorbeeld een tijkfjaf 10 april – 20 juni. Na de broedtijd gaan soorten zoals pimpelmees en koolmees zwerven. De datumgrens valt daarom aan het eind van de broedtijd. Die einddatum is niet altijd in juni. Bijvoorbeeld een houtduif kan tot in augustus broeden, vandaar de datumgrens van 20 april – 31 juli. Hele vroege broeders heb je ook. Een bosuil kun je al in de winter horen en vanaf 1 januari – 10 juli geldt zijn roep als territorium. De waarnemingen per bezoek schrijf ik thuis over per soort. Een deel van de waarnemingen per soort overlappen en dat zijn duidelijke territoria. Vogels zingen niet altijd vanaf dezelfde plek en als je per soort waarnemingen hebt, die binnen een bepaalde actieradius vallen dan geldt dat als één territorium. Dat geldt uiteraard niet, als je tijdens een bezoek twee zingende vogels hoort binnen de actieradius voor deze soort. De actieradius die je per soort hanteert verschilt ook per soort. Een fitis heeft maar een kleine actieradius en blijft in een gebied van 200 meter in doorsnee. Voor veel vogels geldt een gebied van 400 meter, bijvoorbeeld vink en merel. Bij een grote bonte specht is dat al 1 kilometer. En bij een buizerd is dat zelfs 2 kilometer. Deze laatste soort heb ik wel gezien en gehoord, maar je moet in dat geval een nest vinden of gedrag dat wijst op een nest. Dat geldt ook voor de havik. Deze heb ik echter op dezelfde plek horen roepen met een geluid, dat kenmerkend is voor bij het nest.

Resultaten

Territorium/Losse waarneming

In onderstaande tabel heb ik de resultaten samengevat. In de eerste kolom staan de waargenomen soorten. In de tweede en derde kolom het aantal territoria voor die soort in respectievelijk 2017 en 2022. In de laatste kolom losse waarnemingen van soorten (in 2022), waar ik geen territorium van heb kunnen vaststellen. Bijvoorbeeld de zwarte specht heeft een zo groot territorium, dat je deze alleen kunt scoren, als het nest gevonden is. Anders zou deze soort in meerdere telgebieden worden gescoord en dus het aantal overschat worden

Algemeen

Ik heb dit jaar van 22 soorten een territorium vastgesteld. Dat is twee minder dan in 2017. Wat betreft de Rode Wouw heb ik niet zelf de waarneming gedaan, maar was dit bekend in de telgroep Drentse Aa en wist Hermie me het ook te vertellen. Zij is ook degene die de goudhaantjes hoorde zingen. Ik hoor dergelijke hoge tonen niet meer en bij deze soort is vast sprake van een onderschatting van het aantal.

Na twee inventarisaties kun je niet goed een trend bepalen. Een verschil van één of twee territoria zegt niet zo veel. Toch is het opvallend, dat bij vrijwel alle soorten het aantal territoria lager is, dan in 2017. Uitzondering zijn grote bonte specht en pimpelmees (beide 1 territorium meer dan in 2017). Tjiftjaf, roodborst, vink en groenling zijn fors in aantal afgenomen. De landelijke trend van tjiftjaf, vink en groenling is ook licht dalend, maar van de roodborst juist stijgend. In totaal heb ik 90 territoria vastgesteld. Dat was in 2017 144.

Een verklaring voor deze teruggang is lastig te bedenken. Het grote verschil tussen 2017 en 2022 is dat we tussen die jaartallen drie heel hete en droge zomers hebben gehad met in elk geval afgelopen jaar ook nog eens een flinke storm. Het kan best dat de conditie van het bos daardoor zo achteruit is gegaan dat je dat ook terug ziet in de vogelbevolking.

Sperwer of Havik?

In 2017 scoorde ik een sperwer. Bij nader inzien heb ik het nestgeluid van de sperwer verward met dat van een havik. Op de website van vogelbescherming kun je van alle soorten de geluiden afspelen. Een havik maakt een afgemeten 'kek-kek-kek'- geluid en dat van een sperwer lijkt meer op een torenvalk.

De soorten in onderstaande tabel lijken wat chaotisch door elkaar te staan, maar ik heb de taxonomische volgorde aangehouden. De soorten staan geordend volgens verwantschap. Dus roofvogels bij elkaar en als laatste groep de zangvogels, waarbij lijsters en roodborsten meer aan elkaar verwant zijn dan bijvoorbeeld met mezen of zangers (fitis t/m zwartkop).

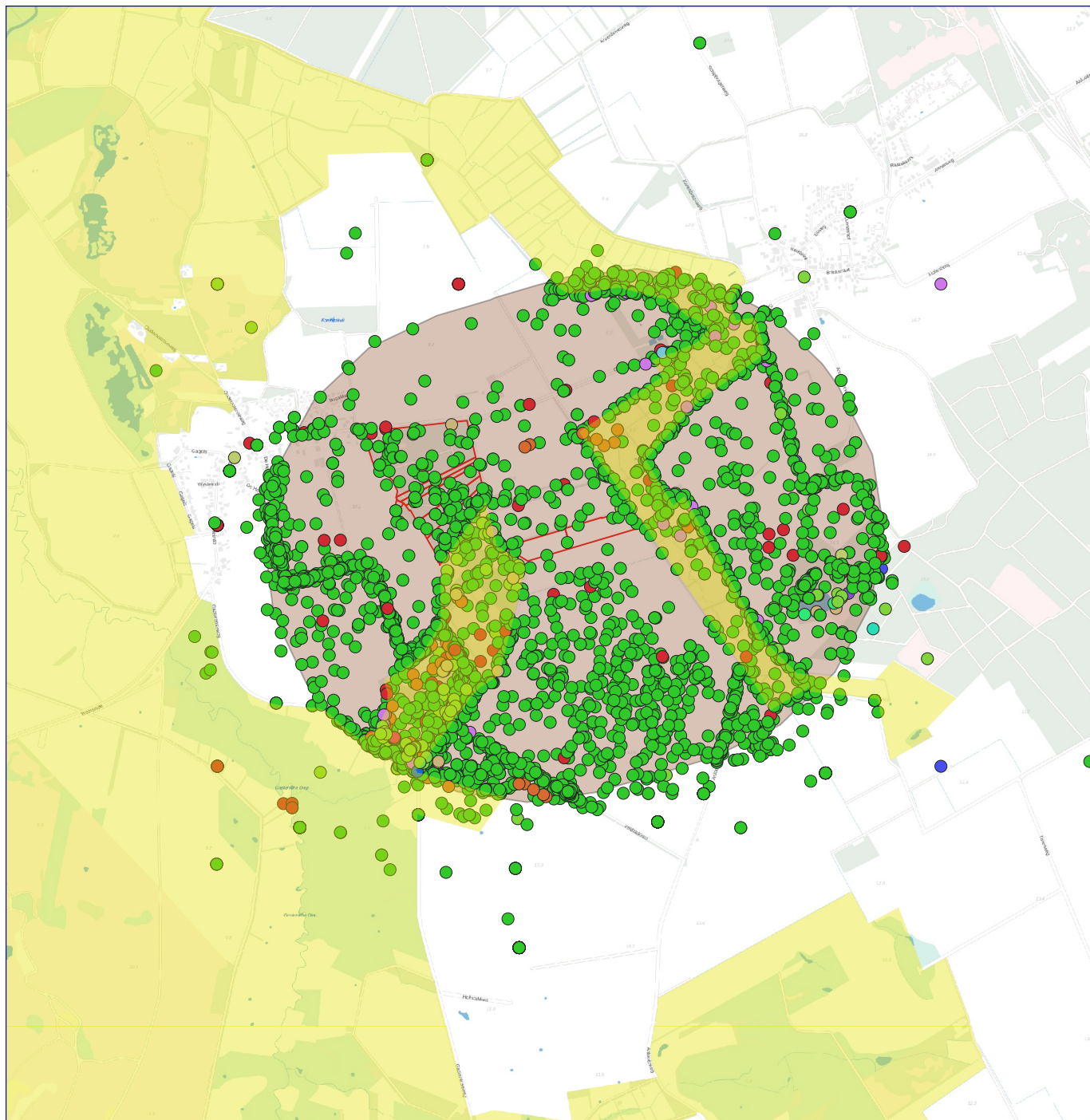
	Aantal territoria		Losse waarneming
	2017	2022	
Sperwer	1		
Havik		1	
Rode Wouw		1	
Bosuil	1 (?)		
Houtsnip	1		
Houtduif	5	4	
Grote Bonte Specht	2	3	
Zwarte Specht			X
Boomkruiper	6	5	
Boomklever	1		
Boompieper			X
Goudhaan	9	2	
Koolmees	9	6	
Pimpelmees	5	6	
Zwarte Mees	4	2	
Matkop	2	1	
Fitis	1	2	
Tjiftjaf	11	5	
Grasmus	1		
Zwartkop	10	7	
Merel	7	6	
Zanglijster	2	2	
Grote Lijster		1	
Roodborst	20	10	
Winterkoning	11	9	
Gekraagde Roodstaart	3	2	
Gaai		1 (2?)	
Geelgors			X
Goudvink	1	1	
Groenling	4		
Kruisbek			X
Keep			X
Putter			X
Vink	27	13	
	24 soorten	22 soorten	6 soorten
	144 territoria	90 territoria	

Vervolg

Naarmate het aantal inventarisaties toeneemt valt er ook meer te zeggen over de ontwikkeling van het bos. Nu is het ook interessant om te zien hoe het aantal territoria zich ontwikkelt en duidelijk te krijgen of 2017 een bijzonder jaar was of dat het lage aantal dit jaar een uitzondering blijkt.

Beheer

Het op nieuw inplanten van naaldhout is een keuze, die ik uit ecologische overwegingen niet gemaakt zou hebben. (Kleine) open plekken in het bos zorgen voor variatie en er ontstaat meer zoomvegetatie. Om Ubbinkbos vogelrijker te maken is het zinvol om zoveel mogelijk van het dode hout te laten liggen. Het is in die zin interessant om te zien of de grote bomen die afgelopen jaar zijn gevallen bij zullen dragen aan de biodiversiteit: zowel het dode hout als de kuilen die door het omvallen zijn veroorzaakt vormen belangrijke extra milieus in het bos, waar allerlei insectenetters van kunnen profiteren.

2015PercelenSLUB

NDFF-export_22-02-2023_16-33-31

- Amfibieën
- Blad- en Levermossen
- Geleedpotigen - Insecten, Sprinkhanen en kr
- Geleedpotigen, Geleedpotigen - Insecten
- Insecten - Dagvlinders
- Insecten - Libellen
- Korstmossen
- Reptielen
- Schimmels
- Vaatplanten
- Vogels
- Weekdieren, Land- en zoetwatermollusken
- Zoogdieren, Overige zoogdieren
- Zoogdieren, Vleermuizen

Gele achtergrond: Natura2000 Drentsche Aa